

ENERGETSKA POLITIKA

VLADE

ROBERTA GOLOBA

Med obnovljivimi viri in jedrsko energijo

GREENPEACE

2025

Naročnik analize:
Greenpeace Slovenija

GREENPEACE

Študijo izdelal:
PIC – Pravni center za varstvo
človekovih pravic in okolja

pic

European
Climate
Foundation

Kazalo

1. UVOD	4
2. PREGLED TRENUTNEGA STANJA.....	6
2.1 Strateški dokumenti.....	7
2.2 Zakonodaja.....	12
2.3. Trenutno stanje	17
3. PRIPOROČILA	21
3.1 Sprejem ustreznih strateških in pravnih podlag OVE	22
3.2 Sprejem ustreznih strateških, strokovnih, podjetniških in pravnih podlag, potrebnih za odločitev glede izvedbe novih investicij energetske prihodnosti Slovenije.....	23
3.3 Izvedba referendumu o energetske prihodnosti Slovenije.....	24
3.4 Država prevzame aktivno vlogo pri umeščanju OVE.....	25
Viri.....	26

1. UVOD

Odločanje o energetske prihodnosti družbe, tako na svetovni kot na državni ravni, je ključen proces z vidika pravočasnega doseganja mednarodnih, EU in slovenskih podnebnih ciljev.

V slovenskem političnem okolju smo bili v zadnjih desetletjih soočeni z manjkom dolgoročnega strateškega razmisleka, v katerega smo bili nato prisiljeni v (pre)kratkih časovnih okvirjih zaradi novih in vse strožjih med-

Slovenija še vedno nima jasne poti do ogljične nevtralnosti

narodnih in EU podnebnih ciljev, ki so rezultat zaostrovanja globalnih podnebnih razmer.¹ Medtem, ko mednarodni Pariški sporazum² Sloveniji nalaga prizadevanje za ohranitev dviga temperature do konca stoletja pod 1,5 °C in ne več kot 2 °C glede na predindustrijsko dobo, EU Sloveniji nalaga doseganje ogljične nevtralnosti najkasneje do 2050.³ Z notranjo zakonodajo se Slovenija v Podnebnem zakonu,⁴ sprejetem v letu 2025, zavezuje k zagotovitvi ogljične nevtralnosti najkasneje do leta 2045. Jasna pot za dosego kateregakoli izmed teh ciljev (še) ni bila določena.

Za doseganje navedenih pravno zavezujočih ciljev ter razogljichenja je nujno prestrukturiranje sistema proizvodnje energije, s poudarkom na virih energije.

Medtem, ko tako mednarodna skupnost⁵ kot EU⁶ izpostavljata predvsem OVE kot vire energije prihodnosti, se v slovenskem kontekstu odvija proces odločanja med dvema energetskega scenarijema: 100 % OVE scenarij, ter scenarij jedrska energija in OVE. Izbiro med scenarijema predvideva Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN),⁷ ki za

letnico odločitve o gradnji nove jedrske elektrarne (JEK2), ki bo predstavljala de facto odločitev o energetskega scenariju za Slovenijo, predvideva leto 2028.⁸ NEPN pomembno v nasprotju z EU ciljem 42,5 % deleža energije iz obnovljivih virov v bru-

EU zahteva 42,5 %
deleža energije iz
obnovljivih virov,
Slovenija cilja le 33 %

to končni porabi energije EU leta 2030, določa zgolj 33 % delež OVE do leta 2030. S ciljem, ki je daleč od cilja EU, je nezadovoljna tudi Evropska komisija. Na drugi strani tako politika kot državni organi ter državno podjetje GEN energija pospešeno vlagajo sredstva in kadre v umeščanje nove jedrske elektrarne (JEK2). Postopek umeščanja JEK2 je dosegel največjo izpostavljenost javnosti v trenutku razveljavitve referendumu o JEK2,⁹ medtem ko je z vidika umeščanja objekta v prostor do sedaj postopkovno najpomembnejši trenutek vložitev pobude o državnem prostorskem načrtu (DPN) za JEK2.¹⁰ Pobuda je razgrnjena javnosti v komentiranje in pripombe do konca oktobra 2025.¹¹

Posebno vlogo v prehodu v razogljiveno družbo predstavljajo **energetske skupnosti**. Te zaradi omogočanja samooskrbe prebivalkam in prebivalcem postajajo zelo pomemben element v energetskega prehodu, saj omogočajo razpršeno in lokalno proizvodnjo obnovljive energije, demokratizacijo energetskega sistema, ter posledično večjo odpornost na izpade elektroenergetskega sistema oz. proizvodnje na državni ravni, večjo energetske neodvisnost in odpornost na nihanja cen na trgu. Evropski zeleni dogovor iz leta 2019¹² in paket "Pripravljeni na 55" (Fit for 55) postavljata energetske skupnosti kot pomemben mehanizem za doseganje podnebnih ciljev. Pravno-formalna ureditev pa zaradi nepopolnosti ali zapletenosti še vedno predstavlja oviro za njihov razvoj v Sloveniji.

Cilj tega dokumenta je analizirati trenutno stanje na področju odločanja med gradnjo JEK2 ter pospešenim umeščanjem OVE, predvsem v obliki samooskrbnih elektrarn in energetske skupnosti, ki temeljijo na OVE. Poročilo identificira ključne strateške (2.1) in pravne (2.2.) ovire pri uvedbi OVE, predstavi dejansko stanje (2.3) ter poda priporočila za izboljšave (3).

2. PREGLED TRENUTNEGA STANJA

2.1 Strateški dokumenti

EU je s sprejetjem Evropskega zelenega dogovora,¹³ paketa 'Fit for 55',¹⁴ t.i. RED Direktive ter njenih treh prenov,¹⁵ Evropskega podnebne zakona ter številnih drugih predpisov in strategij, jasno vzpostavila smer razvoja v kontekstu razogljičenja ter virov oskrbe z energijo, ki temeljijo na prehodu na obnovljive ter nizkoogljične vire energije.

Celoviti energetske in podnebni načrt

Slovenija je na podlagi Uredbe EU 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov¹⁶ prvič sprejela NEPN 27.2.2020, nato pa ga prenovila 18.12.2024. NEPN je ključni strateški načrt na področju energetskega prehoda Slovenije, ter poleg cilja razogljičenja določa tudi dva alternativna energetska scenarija za Slovenijo. Ta scenarija sta sledeča:

- **100 % OVE scenarij** in
- **scenarij OVE in jedrska energija** (JE + OVE).

NEPN določa, da mora Slovenija, **ne glede na izbiro scenarija**, do leta 2030 doseči 33 % delež OVE v bruto končni porabi energije.¹⁷ EU na skupni ravni vseh DČ določa cilj 42,5 % delež OVE do leta 2030.¹⁸

Večina ukrepov za OVE še vedno nima izvedbenih rokov

NEPN nadalje določa cilje na področju 'skupnosti OVE',¹⁹ primarno "aktivno spodbujanje razvoja skupnosti OVE in ciljno usmerjati investicije v OVE na območja, kjer niso potrebna dodatna večja vlaganja v omrežja." To naj bi bilo izvedeno tudi na podlagi predvidenih ukrepov, kot je M11.1a (finančne vzpodbude),²⁰ kjer rok ni določen, M12.1 (spodbujanje lokalnih energetskih skupnosti oz. skupnosti OVE),²¹ ki določa sprejem omogočitenega programa na področju skupnosti OVE do 2024, ter nato posodabljanje po potrebi vsakih 3 leta (načrt še ni sprejet) in kazalnike nastalih skupnosti OVE ter njihove skupne moči do 2024, 2027 in 2030, M12.2,²² ki določa vzpodbude za spodbujanje proizvodnje energije iz OVE, tudi za skupnosti OVE ter M35.9 (informiranje in ozaveščanje ciljnih javnosti),²³ ki vključuje promocijo skupnosti OVE, usposabljanje za izvedbo skupnosti ter s predvideno nacionalno konferenco o umeščanju sončnih elektrarn v vsako skupnost, kjer je kazalnih izboljšanje percepcije skupnosti OVE v javnosti vsako leto za 5 %, do leta 2030.

Na področju jedrske energije, NEPN upošteva že obstoječo nuklearno elektrarno Krško (NEK), ter v okviru scenarija JE + OVE predvideva izgradnjo JEK2, odločitev o kateri naj bi država sprejela do leta 2028.²⁴ Odločitev o gradnji jedrske elektrarne predstavlja odločitev o energetski prihodnosti Slovenije, saj je edina obstoječa alternativa scenariju JE + OVE 100 % OVE scenarij.

NENP predvideva več ukrepov v podporo nadaljnje rabe jedrske energije v Sloveniji. M30.2 (Podpora razvoju nadaljnjega izkoriščanja JE)²⁵ predvideva vzpostavitev pogojev za kakovostno in učinkovito izvedbo postopkov umeščanja novih jedrskih elektrarn v prostor ter pripravo strateških,

strokovnih, podjetniških in pravnih podlag, potrebnih za odločitev glede izvedbe novih investicij (JEK2) do leta 2027. Ukrep vključuje tudi doseganje 'širšega družbenega konsenza glede prihodnje rabe JE', preučitev rabe malih modularnih reaktorjev ter nadgradnjo ukrepov ravnanja z jedrskimi odpadki za nadaljnje izkoriščanje JE. Dopolnjuje ga M34.1,²⁶ ki predvideva posodobitev raziskovalne jedrske infrastrukture.

Medtem, ko je bilo v poročilu o izvajanju NEPN iz leta 2022²⁷ ugotovljeno veliko pomanjkanje napredka in zaostanek pri izvajanju ukrepov, rezultatov izvajanja novega NEPN-a (2024) še ni.

Resolucija o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji "Jedrska energija za prihodnost Slovenije"

Maja 2024 je bila v Državnem zboru, v postopku, ki **ne predvideva sodelovanja javnosti**, sprejeta Resolucija o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji »Jedrska energija za prihodnost Slovenije« (ReDMRJE).²⁸

ReDMRJE v 21. odstavku določa podjetje GEN energija d.o.o. kot nosilko načrtovane investicije JEK2, v 36. odstavku določa, da "naj se elektroenergetski sistem nadgrajuje s širitvijo jedrskega programa z izvedbo projekta JEK2 in uvajanjem obnovljivih virov, če se to izkaže za ekonomsko smotno, tehnično izvedljivo in koristno za stanje okolja.". V točki B. JEDRSKE NOVOGRADNJE predvideva tudi podporo izgradnji novih jedrskih elektrarn, vključno z malimi modularnimi reaktorji. ponovno ob pogoju smotrnosti za državo.

Resolucija je bila med drugim eden izmed razlogov za razpis kasneje razveljavljenega posvetovalnega referenduma o JEK2, vendar je bila kot v Državnem zboru sprejet dokument izločena iz referendumskega vprašanja in zato v nobeni fazi sprejemanja ni vključevala sodelovanja javnosti.

Resolucija o dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050

Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050 (ReD-PS50)²⁹ je bila sprejeta julija 2021 in predstavlja osnovo za sprejetje NEPN-a, v skladu s 15. členom Uredbe 2018/1999. Ker je bila sprejeta šele po sprejetju prvega NEPN-a, je večinoma povzemala določila NEPN, še posebej glede podnebnih ciljev, vključujoč cilje na področju OVE.

Kljub navedenemu povzemanju besedila NEPN, pa je bilo po dolgem obdobju javne razprave in medresorskega usklajevanja v besedilo ReDPS50, brez možnosti za odziv javnosti, v šesti odstavek točke 6.1.4. vključena sledeča alineja:

“ - na področju jedrske energije Slovenija načrtuje dolgoročno rabo jedrske energije in v ta namen izvede upravne postopke in pripravo dokumentacije za investicijsko odločanje.”

Navedeno besedilo je predstavljalo, zaradi zahtev 52. člena takratnega Energetskega zakona (EZ), pravno zahtevano strateško podlago za izdajo energetskega dovoljenja št. 360-52/2020/17-02711771 za JEK2, ki je bilo izdano dan pred objavo ReDPS50 v Uradnem listu Republike Slovenije. Energetsko dovoljenje je prvi korak pri umeščanju novih objektov za pridobivanje energije v prostor.

15. Vlada Republike Slovenije: Koalicijska pogodba 2022–2026

Koalicijska pogodba 15 Vlade RS³⁰ daje velik poudarek na OVE. Med drugim določa:

- “Obnovljivi viri so naša varna energetska prihodnost, fosilna goriva so stvar preteklosti” (str. 56);
- “Pospešiti investicije v obnovljive vire energije s ciljem zagotavljanja energetske varnosti in samozadostnosti” (str. 56);
- “Odpravljali bomo administrativne in postopkovne ovire za nadaljnji razvoj obnovljivih virov energije” (str. 57);
- “Bistveno povečanje rabe obnovljivih virov energije” (str. 57) itd.

O jedrski energiji koalicijska pogodba predvideva “Odgovorno odločitev o gradnji nove jedrske elektrarne” (str. 58), s poudarkom na transparentnosti in neodvisnosti pri sprejemanju odločitve o gradnji, ter **spoštovanju volje ljudstva na referendumu**.

“Obnovljivi viri so naša varna energetska prihodnost, fosilna goriva so stvar preteklosti.”

“Odločitev o gradnji nove jedrske elektrarne mora biti odgovorna in transparentna.”

2.2 Zakonodaja

Zakon spodbuja OVE, ne pa tudi skupnosti

Energetski zakon

Krovni slovenski zakon s področja energetike, Energetski zakon (EZ-2)³¹ je bil prenovljen 23.4.2024. V 4. členu definira tako OVE, kot 'nizkoogljične vire energije', ki vključujejo tudi jedrsko energijo. Zakon **ne definira energetskih skupnosti, energetskih skupnosti na področju OVE ali samooskrbe.**

Zakon določa **načelo spodbujanja** v 14. členu: "Država in lokalna skupnost v skladu s svojimi pristojnostmi spodbujata dejavnosti za povečanje energetske učinkovitosti ter deleža obnovljivih in nizkoogljičnih virov energije." ter "Država in lokalne skupnosti spodbujajo ozaveščanje, informiranje in izobraževanje o razogljičenju, energetske učinkovitosti in obnovljivih virih energije."

V 18. členu določa **načelo okoljske trajnosti**, ki državi nalaga pri izvajanju energetske politike doseči čim manjše negativne učinke na okolje, pri čemer se upoštevajo okoljska bremena v celotnem življenjskem ciklu in življenje prihodnjih generacij.

EZ-2 nazadnje v 19. členu določa: "Država in lokalne skupnosti vzpostavljajo strukturne pogoje za opolnomočenje državljanov **za sodelovanje pri prehodu v podnebno nevtralno družbo tako pri samooskrbi z energijo kakor v energetskih skupnostih državljanov.**"

EZ-2 nadalje v 21. členu predpisuje, da je LEK ali **lokalni energetski koncept**, ki ga morajo sprejeti lokalne skupnosti obvezna strokovna podlaga za načrtovanje (tudi) **energetskih skupnosti**, ter med drugim določa: "Lokalne skupnosti z več kot 10.000 prebivalcev morajo v LEK vključiti načrt **za vzpostavitev vsaj ene energetske skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov.**"

Zakon 'lokalnim energetske organizacijam' v 23. členu nalaga izvajanje in vodenje projektov (tudi) s področja obnovljivih virov energije ter sodelovanje z enotno kontaktno točko, ki je določena v zakonu, ki ureja spodbujanje rabe obnovljivih virov energije (ZSROVE).

Zakon o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije

Zakon o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (ZSROVE)³² iz leta 2021 v slovenski pravni red prenaša del RED Direktive in v 3. členu določa skupnost na področju energije iz OVE, ki je pravna oseba, ter skupnostno samooskrbo.

Področju samooskrbe Zakon namenja V. poglavje, v katerem v 37. členu med drugim določa **pravico vsakega končnega odjemalca, da postane končni odjemalec s samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov.**

Pravica do
samooskrbe z
energijo za vse

V 2. točki V. poglavja zakon daje pravico vsem končnim odjemalcem, da ustanovijo **skupnost na področju obnovljivih virov, ki je pravna oseba** (prvi odstavek 43. člena).

Za skupnost nadalje po četrtem odstavku 43. členu velja, da ima pravico do proizvodnje, porabe, shranjevanja in prodaje energije iz obnovljivih virov, tudi na podlagi pogodb o nakupu električne energije iz obnovljivih virov, da enakopravno dostopa do vseh ustreznih energetskih trgov, tako neposredno kot prek agregiranja, ter da lahko pridobi podporo, ki je določena v 15. in 20. členu Zakona.

Nadalje Zakon v 44. členu določa **omogočitveni program na področju skupnosti**, ki ga mora pristojno ministrstvo (MOPE) sprejeti vsaka tri leta in s katerim odpravlja ovire za umeščanje skupnosti OVE. Program še ni

sprejet, čeprav bi v skladu s predvidenimi ukrepi NEPN-a moral biti sprejet do konca leta 2024.

Zakon nadalje v 47. členu na načelni ravni določa, da morajo državni organi, organi občin in nosilci javnih pooblastil pri sprejemanju in spreminjanju prostorskih aktov (DPN, OPN) spodbujati **“vključevanje in uvajanje energije iz obnovljivih virov vključno s samooskrbo z energijo iz obnovljivih virov in skupnostmi na področju energije iz obnovljivih virov...”**, občinam pa posebej nalaga posvetovanje z operaterji omrežij v delu, ki se nanaša na samooskrbo z OVE in skupnosti OVE.

ZSROVE med drugim določa tudi t.i. kontaktno točko (51. člen), ki vlagateljem nudi podporo pri celotnem postopku vložitve zahteve za pridobitev dovoljenj za umeščanje OVE. Ta točka je vodena v okviru podjetja Borzen in njihove spletne strani.³³ Preko kontaktne točke se da prijaviti na svetovanje glede umeščanja OVE, vendar vizualno ali tekstovno postopki niso enostavno predstavljeni ter terjajo poglobljen napor investitorja.

Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije

Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije (ZUNPEOVE),³⁴ prvič sprejet v letu 2023 in posodobljen v letu 2024, v Slovenski red prenaša več predpisov EU, med drugim tudi del RED Direktive.

Zakon predstavlja ključen pravni okvir za pospešeno umeščanje naprav za proizvodnjo električne energije iz OVE v Sloveniji. Zakon se posebej osredotoča na posebnosti prostorskega načrtovanja in dovoljevanja naprav, ki proizvajajo električno energijo iz OVE, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje

energije in priključki na omrežje. ZUNPEOVE posega v številne zakone, ki so do njegovega sprejema onemogočali ali oteževali postavitev OVE, ter v številnih primerih rahlja pravila prostorskega načrtovanja ter presojo vplivov na okolje.

Med nekaterimi ključnimi določili ZUNPEOVE so:

- **prednostna območja za umeščanje sončnih elektrarn**, kot so strehe večjih objektov, utrjena parkirišča, območja okoli energetskih objektov, območja cestnih in železniških zemljišč, zaprta ali neaktivna odlagališča odpadkov, in območja opuščenih in nekdanjih površinskih kopov mineralnih surovin (8. člen).
- **potencialna prednostna območja za umeščanje vetrnih in sončnih elektrarn** (VE in SE), ki se določijo v akcijskem programu za potencialna prednostna območja, ki še ni sprejet (5. člen);
- umeščanje SE in VE na **kmetijska zemljišča** (5. oddelek) in umeščanje VE v nevarovane **gozdove** (8. oddelek) v t.i. spremljajočo energetsko dejavnost, ter SE na **Družmirsko in Velenjsko jezero** (37.a člen).

ZUNPEOVE neposredno ne ureja energetskih skupnosti, vendar ima posredno pomemben vpliv na njihov razvoj, saj določa pogoje za umeščanje naprav OVE, ki so ključne za delovanje energetskih skupnosti. Zakon je izrazil to kompleksen in posega v številne obstoječe zakone, kot je Zakon o urejanju prostora, Gradbeni zakon, Zakon o ohranjanju narave, Zakon o varstvu okolja, Zakon o gozdovih, Stvarnopravni zakonik, Stanovanjski zakon itd.. Njegova uporaba pa ob uporabi ostalih relevantnih predpisov vodi do več kot 80 možnih postopkov umeščanja VE ali SE v Sloveniji.³⁵

**Več kot 80
postopkov za
postavitev OVE**

Uredba o samooskrbi z električno energijo iz OVE

Uredba o samooskrbi z električno energijo iz OVE³⁶ je bila sprejeta leta 2022 na podlagi 37. in 42. člena ZSROVE in določa pogoje za individualno in skupnostno samooskrbo, ki ju v 2. členu tudi definira.

Uredba ureja:

- ukrep spodbujanja rabe električne energije, pridobljene iz obnovljivih virov energije z napravo za samooskrbo
- podrobnejše pogoje za posamezne vrste samooskrbe
- način obračuna električne energije in dajatev za odjemalce
- podrobnejše pogoje za dodelitev naložbene pomoči
- pogoje za priključitev naprave za samooskrbo in
- vsebino in poročanje ter spremljanje izvajanja ukrepa spodbujanja rabe energije iz OVE.

2.3. Trenutno stanje

V okviru LIFE-COMET je bilo v oktobru 2024 ugotovljeno, da je stopnja razvitosti energetskih skupnosti v Sloveniji na minimalni ravni oz. na 2. izmed 5 stopenj,³⁷ kar predstavlja sledeče:

Razvoj energetskih skupnosti je na minimalni ravni

“Razvoj energetskih skupnosti je na minimalni ravni razvoja, z minimalnim strateškim in regulativnim okvirom, minimalno razvitimi poslovnimi modeli, minimalnim dostopom do financiranja, minimalno delujočimi mrežami energetskih skupnosti, minimalnim sodelovanjem zainteresiranih deležnikov ter minimalnim znanjem in ozaveščenostjo o energetskih skupnostih.”

Oktobra 2024 je prav tako izšla analiza Premagovanje ovir pri uvajanju vetrne energije v Sloveniji,³⁸ ki je med ključnimi ovirami za pospeševanje umeščanja VE med drugim izpostavila:

- nestrategski pristop države
- pomanjkanje usmeritev za prostorsko načrtovanje in
- zapleten postopek umeščanja vetrne energije.³⁹

Ključni programi za OVE še vedno čakajo na sprejem

Še vedno namreč nista sprejeta **omogočilen program** iz 44. člena ZSROVE, ki naj bi spodbujal in lajšal razvoj skupnosti OVE, ali **akcijski program** iz 5. člena ZUNPEOVE, ki določa potencialna prednostna območja OVE, ki sta oba ključna za pospešeno umeščanje OVE in ustanavljanje skupnosti OVE v prostor, ter za predvidljivost umeščanja objektov OVE in objektov za samooskrbo v

naše okolje. Prav tako je možnih **več kot 80 različnih možnosti umeščanja VE ali SE**,⁴⁰ določila o OVE in njihovem umeščanju pa vsebujejo vsaj trije krovni zakoni s področja energetike in OVE zakoni (EZ-2, ZUNPEOVE, ZSROVE) ter kopica drugih zakonov (Zakon o urejanju prostora, Gradbeni zakon, po ZUNPEOVE pa tudi Zakon o gozdovih, Zakon o vodah, Zakon o cestah, zakon o kmetijskih zemljiščih itd.), ki določajo pravila njihovega umeščanja oz. izjeme pri njihovem umeščanju v prostor. Obstaja veliko **pomanjkanje pri podpori umeščanja OVE in ustanavljanju energetske skupnosti OVE**, kljub Točki OVE, ki jo vodi Borzen. Energetske skupnosti so pogosto prepuščene samoiniciativnosti in sprotnemu učenju o postopkih umeščanja ter ustanavljanju, ki so sami po sebi nepregledni in nejasni za slehernika.⁴¹

Po spremembah RED Direktive, ki je **ukinila t.i. 'net metering'**⁴² pri postavljanju samooskrbne SE, se pojavlja nizko zanimanje za pridobitev soglasja za sončne samooskrbne elektrarne. Obstaja 30.000 soglasij za postavitev SE, ki niso realizirana, kar pomeni, da je omrežje le na videz zasedeno.⁴³ ZSROVE ne predvideva nobenih določil, ki bi znižale odkupno ceno elektrike iz omrežja za posameznike s samooskrbo iz OVE ali energetske skupnosti OVE, ali povišale prodajno ceno elektrike iz samooskrbnih OVE v omrežje, kar bi naredilo investicijo privlačnejšo predvsem za gospodinjstva. Navedeno bi lahko vodilo v ponoven dvig zanimanja za postavitev samooskrbnih SE.

30.000

neizkoriščenih
soglasij za sončne
elektrarne

Prav tako se v praksi izkazuje za problematičnega **Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti**⁴⁴ saj na podlagi njegovih določil država ali samoupravna lokalna skupnost javne površine ali strehe lokalnim posameznikom ali posameznikom ali skupnostim ne sme ponuditi zastonj, niti pod bistveno olajšanimi pogoji glede na tržno vrednost površine ali strehe. Navedeno dodatno obremenjuje vzpostavitev energetske skupnosti OVE, saj so ravno javne površine pogosto idealne

za vzpostavitev SE. Po ugotovitvah Ministrstva za javno upravo, ki je pristojno za Zakon, lahko MOPE sprejme t.i. *lex specialis* oz. določila, ki posegajo v tista določila Zakona, ki povzročajo omejitve pri umeščanju OVE. To je možno urediti v ZSROVE.

Država ne omogoča uporabe javnih streh za sončne elektrarne

Nadalje je s strateškega vidika jasno, da tudi **ustrezne strateške, strokovne, podjetniške in pravne podlage, potrebne za odločitev glede izbire energetskega scenarija Slovenije, niso sprejete.**⁴⁵ Niti celovita analiza OVE + JE, niti celovita analiza 100 % OVE energetskega scenarija, še nista bili celovito pripravljene,⁴⁶ pojavljajo se analize, ki jih pripravljajo tudi posamezniki ali civilnodružbene skupine, ki se osredotočajo predvsem na ekonomiko projekta JEK2 ali OVE scenarija.⁴⁷ Rezultati analiz so različni in težko primerljivi, nobena pa ne predstavlja celovite študije. Ni jasno, ali bo MOPE zagotovilo naročilo tovrstnih študij.

Vlada je ob nastopu mandata določila državnega sekretarja za nacionalni jedrski program, Danijela Levičarja. naloga vladne skupine, ki jo vodi, je bila koordinacija priprave pobude DPN za JEK2. Skupina se je sestajala tudi s ponudniki izgradnje jedrskih elektrarn.⁴⁸

Nadalje je na podlagi javno dostopnih informacij podjetje GEN Energija za promocijo projekta JEK2 v splošni javnosti namenila skoraj 1,5 milijona EUR,⁴⁹ pri čemer je za vse pripravljane aktivnosti (vključujoč protipotresne študije, rezultati katerih še vedno niso dostopni javnosti), predvidela poraba 7.890.036,45 EUR.

1,5 milijona evrov za promocijo JEK2

Državni zbor je 10.10.2024 sprejel Odlok o razpisu posvetovalnega referenduma o zagotavljanju stabilne oskrbe z nizkoogljično električno

energijo, katerega referendumsko vprašanje je bilo »Ali podpirate izvedbo projekta JEK2, ki bo skupaj z ostalimi nizkoogljičnimi viri zagotovil stabilno oskrbo z električno energijo?«. Referendumsko vprašanje se

Referendum o JEK2 je bil razveljavljen, preden so ljudje lahko glasovali

je izkazalo za problematično tudi z vidika zavajajočega vprašanja, ki pri volivcu avtomatično domneva stabilnost oskrbe z električno energijo zaradi JEK2 in ki med drugim ni vključevalo omembe OVE, navkljub NEPN, ReDPSS50 in evropskim predpisom, ki od Slovenije zahtevajo poviševanje deleža OVE v energetske mešanici do leta 2030 in dalje.

Zaradi zavajajočega referendumskega vprašanja, ki mu je botrovala politična afera prikrita posnetka politikov, na čelu s poslanko Svobode Natašo Avšič Bogovič, ki so se dogovarjali o hkratnem načinu sprejetja ReDMRJE in referendumu, kar bi lahko vodilo v nezakonito stanje ter vse večjega pritiska javnosti in stroke, je Državni zbor 24.10. sprejel Odlok o prenehanju veljavnosti Odloka o razpisu posvetovalnega referendumu o zagotavljanju stabilne oskrbe z nizkoogljično električno energijo, s katerim je ukinil referendum, preden se je ta zgodil.

Z navedenim je bila neizpolnjena tudi koalicijska obljuba o spoštovanju volje ljudstva glede JEK2 na referendumu, saj je Ministrstvo za naravne vire in prostor 1.7.2025 objavilo Pobudo za pripravo državnega prostorskega načrta (DPN) za projekt Jedrske elektrarne Krško 2 (JEK2). Pobuda, ki je v javni razpravi do konca meseca oktobra 2025, predstavlja zadnji korak pri strateškem odločanju o izgradnji JEK2. Postopek DPN, ki je zakonsko natančno urejen, predvideva sodelovanje javnosti v fazi pobude ter javne razgrnitve ko so podlage že pripravljene. Referenduma ne predvideva.

Tudi časovnica projekta JEK2, pripravljena pod vodstvom podjetja GEN energija, ne predvideva referendumu o JEK2.

3. PRIPOROČILA

V skladu z navedenim v točki 2 predlagamo sledeča priporočila:

3.1 Sprejem ustreznih strateških in pravnih podlag OVE

Pristojni državni organi naj v čim krajšem času:

- sprejme akcijski program za potencialna prednostna območja OVE iz 5. člena ZUNPEOVE;
- sprejme omogočitveni program na področju skupnosti iz 44. člena ZSROVE;
- sprejme ustrezne vzpodbude za ponovno vzpostavitev zanimanja za samooskrbne SE, tako za individualne osebe, kot za energetske skupnosti OVE, predvsem z vidika prodajne in odkupne cene elektrike za samooskrbo in energetske skupnosti OVE;
- preko sprememb ZSPDSLS-1 ali ZSROVE omogočiti energetskim skupnostim OVE, da od države ali lokalnih samoupravnih skupnosti pridobijo zastonj ali po simbolni ceni v uporabo javne površine in strehe, na katerih lahko postavijo SE ali VE.

Slovenija potrebuje jasne
podlage in vzpodbude za
razvoj obnovljivih virov

3.2 Sprejem ustreznih strateških, strokovnih, podjetniških in pravnih podlag, potrebnih za odločitev glede izvedbe novih investicij energetske prihodnosti Slovenije

Pristojni državni organi naj v čim krajšem času **naročijo in zagotovijo izvedbo celovitih študij o 100 % OVE ter OVE + JE**, ki bodo obravnavale scenarije, najmanj z vidika:

- vplivov na okolje, biotsko raznovrstnost, rabo prostora in vodne vire,
- skupne cene investicije, vključujoč tudi stroške financiranja,
- predvidene cene električne energije in cene za končne odjemalce,
- makroekonomskih učinkov investicije,
- vpliva na državni proračun ter na druga področja porabe javnih sredstev,
- vključenosti Slovenije v evropsko in širše elektroenergetsko omrežje,
- vplivov na podnebje (ob upoštevanju kumulativnih emisij, ne le podnebne nevtralnosti leta 2045 ali prej),
- prispevka k pravočasnemu doseganju mednarodnih, EU in nacionalnih ciljev razogljičenja ter OVE deleža v končni porabi,
- varnosti investicije in
- odvisnosti od tujine in tujih energentov.

Pri pripravi podlag naj dosledno vključuje vse relevantne družbe akterje ter zainteresirano javnost, s poudarkom na stroki ter organizacijami civilne družbe.

Dokler podlage niso pripravljene, naj se **postopki umeščanja JEK2 v prostor zamrznejo**.

3.3 Izvedba referenduma o energetske prihodnosti Slovenije

Državni zbor naj, po pripravi potrebnih podlag iz točke 2 s strani pristojnih državnih organov, razpiše **posvetovalni referendum o izbiri energetske prihodnosti Slovenije**, ali naj odločitev ter posledično zakonodajni referendum veže na zakonski predpis o umestitvi projekta JEK2, kar bo odločitev ljudstva v skladu z Zakonom o referendumu in o ljudski iniciativi naredilo zavezujoče za odločevalce.

Pri postopku razpisa referenduma je bistvenega pomena, da:

- je celotni javnosti zagotovljen **preprost in brezplačen dostop do nepristranskih, objektivnih informacij** o energetskega scenariju ali projektu (podlage iz točke 2);
- predstavniki oblasti ter politiki informacije o kateremkoli scenariju ali energetskega objektu **sporočajo objektivno, iskreno (podlage iz točke 2)** ter da predstavljajo tako **dobre kot slabe strani scenarija ali projekta**;
- da je referendumsko vprašanje, ki je zastavljeno volivkam in volivcem, **jasno, nedvomno in nezavajajoče**.

Energetska prihodnost
mora biti odločena z
glasom javnosti

3.4 Država prevzame aktivno vlogo pri umeščanju OVE

pristojni državni organi naj v čim krajšem času poskrbijo za:

- **vpostavitev stalne institucionalne podpore za vse oblike umeščanja OVE v Sloveniji**, ki je brezplačno dostopna najmanj vsem posameznicam ter posameznikom, ki si želijo zagotoviti samooskrbno ali se združevati v lokalne energetske skupnosti OVE;
- **uvedba dostopnih in solidarnih načinov financiranja vzpostavitve energetskih skupnosti OVE**;
- **javne investicije v SE najmanj na vsa že določena prednostna območja** po 5.a členu ZUNPEOVE. Država naj postane aktiven investitor in preko javnega sektorja postavi vzgled zasebnemu ter fizičnim posameznicam in posameznikom, ter skrbi za primere dobre prakse.

Država naj z javnimi investicijami pokaže pot v sončno prihodnost

Viri

- 1) <https://www.ipcc.ch/library/> (19.10.2025).
- 2) Zakon o ratifikaciji Pariškega sporazuma (MPS), Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 16/16 in 6/17 – popr.
- 3) Uredba EU 2021/1119 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. junija 2021 o vzpostavitvi okvira za doseganje podnebne nevtralnosti in spremembi uredb (ES) št. 401/2009 in (EU) 2018/1999 (evropska podnebna pravila), OJ L 243, 9.7.2021, str. 1–17, 1. člen.
- 4) Podnebni zakon (PoZ), Uradni list RS, št. 56/25.
- 5) Pariški sporazum npr. v preambuli priznava vlogo promocije pospešenega umeščanja OVE pri zagotavljanju trajnostne energije za globalno prebivalstvo.
- 6) Na podlagi Zelenega dogovora sprejeta Direktiva (EU) 2023/2413 Evropskega parlamenta in Sveta
z dne 18. oktobra 2023 o spremembi Direktive (EU) 2018/2001, Uredbe (EU) 2018/1999 in Direktive 98/70/ES glede spodbujanja energije iz obnovljivih virov ter razveljavitvi Direktive Sveta (EU) 2015/652 (t.i. RED III Direktiva) v prvem odstavku 3. člena določa, da DČ EU skupaj dosežejo 42,5 % delež energije iz OVE v bruto končni porabi energije EU do do konca leta 2030.
- 7) https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn2024_final_dec2024.pdf (19.10.2025).
- 8) Prav tam, str. 18.
- 9) Glej točko 2.3.
- 10) https://dokumenti-pis.mop.gov.si/javno/veljavni/02_rep_priprava/5826/index1.html (19.10.2025).

- 11) <https://www.gov.si/novice/2025-07-01-javna-objava-pobude-v-postopku-drzavnega-prostorskega-nacrtovanja-za-jedrsko-elektrarno-krsko-2/> (19.10.2025).
- 12) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (19.10. 2025).
- 13) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (19.10.2025).
- 14) <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fit-for-55/> (19.10.2025).
- 15) https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/renewable-energy-directive-targets-and-rules/renewable-energy-directive_en (19.10.2025) in RED Direktiva, Direktiva (EU) 2023/2413 evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. oktobra 2023 o spremembi Direktive (EU) 2018/2001, Uredbe (EU) 2018/1999 in Direktive 98/70/ES glede spodbujanja energije iz obnovljivih virov ter razveljavitvi Direktive Sveta (EU) 2015/652, OJ L, 2023/2413.
- 16) Uredba EU 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328 21.12.2018, str. 1.
- 17) NEPN, str. 37.
- 18) Prvi odstavek 3. člena RED Direktive.
- 19) NEPN, str. 57.
- 20) NEPN, str. 125.
- 21) NEPN, str. 127.
- 22) NEPN, str. 128
- 23) NEPN, str. 207.

- 24) NEPN, str. 18.
- 25) NEPN, str. 187.
- 26) NEPN, str. 202.
- 27) https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/izvajanje/nepn_porizv_sep2022.pdf (19.10.2025).
- 28) Resolucija o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji »Jedrska energija za prihodnost Slovenije« (ReDMRJE) Uradni list RS, št. 43/24.
- 29) Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050 (ReDPS50), Uradni list RS, št. 119/21, 44/22 – ZVO-2 in 56/25 – PoZ.
- 30) <https://n1info.si/wp-content/uploads/2022/05/18/1652862042-koalicijska-pogodba-tekst.pdf> (19.10.2025).
- 31) Energetski zakon (EZ-2) Uradni list RS, št. 38/24 in 47/25 – ZOEE-A.
- 32) Zakon o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (ZSROVE), Uradni list RS, št. 121/21, 189/21, 121/22 – ZUOKPOE in 102/24.
- 33) <https://borzen.si/sl-si/tocka-ove> (19.10.2025).
- 34) Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije (ZUNPEOVE)
Uradni list RS, št. 78/23 in 95/24.
- 35) Za več informacij o postopkih glej <https://ove.pic.si/> (19.10.2025).
- 36) Uredba o samooskrbi z električno energijo iz OVE, Ur. l. RS, št. 121/21.
- 37) Kvac B., Mofardin L., Ocena zrelosti nacionalnega okvira za vzpostavitev in delovanje energetskih skupnosti v Sloveniji, str. 22, https://focus.si/wp-content/uploads/2024/12/COMET_D3.1_Slovenia_1.0_final-version.pdf (19.10.2025).

- 38) <https://focus.si/wp-content/uploads/2024/11/Premagovanje-ovir-pri-uvajanju-vetrne-energije-v-Sloveniji.pdf?> (19.10.2025).
- 39) Prav tam, str. 6-10.
- 40) Glej ove.pic.si (19.10.2025).
- 41) Kljub nenaklonjeni zakonodaji, se v praksi pojavljajo primeri dobre prakse, ki so bolj izjeme, kot pravilo, <https://focus.si/v-hrastniku-ze-druga-zadruzna-samooskrbna-skupnost/> (19.10.2025).
- 42) <https://gen-isonce.si/novice/soncne-elektrarne-in-net-metering/> (19.10.2025).
- 43) https://www.rtv slo.si/okolje/vse-manj-zanimanja-za-postavitve-malih-soncnih-elektrarn/754828?fbclid=IwY2xjawNjff5leHRuA2FlbQlXMQABHlGwquJ_3m-DEctX7PfRSqtJh9THBfeZLVGuEe329iHQahYmOj3j8v4ERHRcu_aem_G6tVKwlmeVBE-A4WbqTY-gA (19.10.2025).
- 44) Prav tako je problematičen Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZSPDSLS-1), Uradni list RS, št. 11/18, 79/18 in 78/23 – ZORR.
- 45) NEPN, str. 187, v kontekstu ukrepa za odločanje o novi jedrski elektrarni.
- 46) Pripravljena je bila analiza ekonomike projekta jek2, ki ni upoštevala stroškov financiranja projekta in ni bila recenzirana, <https://jek2.si/ekonomika/> (19.10.2025).
- 47) Mladi za podnebno pravičnost, <https://mzpp.si/category/jek2/> (19.10.2025) in Aleksander mervar, ELES, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOPE/Dokumenti/mervar_analiza_NEPN-2024-koncna.pdf (19.10.2025).
- 48) <https://www.gov.si/novice/2025-09-12-drzavni-sekretar-levicar-s-predstavniki-druzbe-westinghouse/> (19.10.2025).
- 49) <https://www.umanotera.org/novice/gen-energija-za-propagando-projekta-jek-2-namenila-skoraj-15-milijona-evrov-sporocilo-za-javnost/> (19.10.2025).

GREENPEACE

2025